

Article Info/Makale Bilgisi

Received/Geliş:01.04.2023 Accepted/Kabul:28.08.2023

DOI:10.30794/pausbed.1275194

Research Article/Araştırma Makalesi

Özgürel, G., Dülğaroğlu, O. ve Çelik Uğuz, S. (2023). "Yerel Halkın Doğa Temelli Sağlık (Eko-Wellness) Turizmine (DTST) İlişkin Algılamaları ve Destinasyonun Turizm Potansiyeline İlişkin Görüşleri: Edremit Körfezi Örneği", *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 59, Denizli, ss. 181-201.

YEREL HALKIN DOĞA TEMELLİ SAĞLIK (EKO-WELLNESS) TURİZMİNE (DTST) İLİŞKİN ALGILAMALARI VE DESTİNASYONUN TURİZM POTANSİYELİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ: EDREMIT KÖRFEZİ ÖRNEĞİ*

Gizem ÖZGÜREL**, Oğuzhan DÜLGAROĞLU***, Sabriye ÇELİK UĞUZ****

Öz

Bireylerin sağlık temelli gereksinimlerinin artması sonucunda doğa temelli sağlık turizminin (DTST) önemi de artmıştır. DTST etkinlikleri, turistlerin yanı sıra turistik bir ürün olarak geliştirildikleri bölgeye de çeşitli katkılar sunmaktadır. Çalışmanın ana amacı Edremit Körfezi'nde yaşayan yerel halkın DTST'ye ilişkin görüşlerini öğrenme; çalışmanın alt amaçları bölgenin bu turizm çeşidine ilişkin potansiyelini ortaya çıkarma ve bölgenin DTST açısından GZFT (Durum) Analizinin yapılmasıdır. Yapılan çalışmada verilerin toplanması için nitel araştırma yöntemlerinden mülakat tekniğine başvurulmuştur. Bu doğrultuda yarı yapılandırılmış soru formu kullanılarak 15.06.2022-06.01.2023 tarihleri arasında 108 katılımcıdan (yerel halk) veri toplanmıştır. Saha araştırmasından elde edilen verilerin analizinde Maxqda nitel veri analizi programından yararlanılmıştır. Edremit Körfezi'nde DTST'ye ilişkin potansiyeli ağırlıklı olarak; "termal kaynakların", "Kaz ve Madra Dağlarının", "deniz, kum ve güneşin", "seyir alanlarının" ve "ormanların" oluşturduğu tespit edilmiştir. Destinasyonda öne çıkan etkinlikler içerisinde ise; "doğa yürüyüşleri", "termal kaynaklardan yararlanma" ve "bisikletin" bulunduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Öte yandan DTST açısından Edremit Körfezinin en güçlü yönünün "zengin doğal kaynaklar", en zayıf yönünün ise "ulaşım, araç ve trafik/ park sorunları" olduğu belirlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Doğa Temelli Sağlık Turizmi, Doğa Temelli Turizm Etkinlikleri, Doğa Temelli Sağlık (Eko-Wellness), GZFT Analizi, Yerel Halk, Edremit Körfezi.

LOCAL PEOPLE'S PERCEPTIONS ON NATURE-BASED HEALTH (ECO-WELLNESS) TOURISM AND THEIR VIEWS ON THE POTENTIAL OF DESTINATIONS: THE CASE OF EDREMIT GULF

Abstract

As a result of the increase in the health-based needs of individuals, the importance of nature-based health tourism (NBHT) has also increased. NBHT events provide various contributions to the destinations as well as tourists. The main purpose of the study is to learn the views of the local people living in Edremit Gulf on DTST, the sub-objectives of the study are to reveal the potential of the region for this type of tourism and to make a SWOT (Status) Analysis of the region in terms of DTST. In this study, interview technique from qualitative research methods have been used to collect data. In this direction, data were collected from 108 participants (local people) between June 15, 2022, and January 6, 2023, using a semi-structured questionnaire. Maxqda has been used in the analysis of the data obtained from the field research. It has been determined that "thermal springs", "Kaz and Madra Mountains", "sea, sand and sun", "view areas" and "forests" are formed of the

* Bu araştırma Balıkesir Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Projeler Birimi tarafından desteklenmektedir. Saha verilerinin toplanmasında, Balıkesir Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Komisyonu'nun 08.06.2022 tarihli ve 2022/03 sayılı toplantısında alınan E-19928322-050.99-150529 sayılı etik kurul kararı ile izin alınmıştır.

**Doç. Dr., Balıkesir Üniversitesi, Burhaniye Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Turizm İşletmeciliği, BALIKESİR.
e-posta: gizemozgurel@hotmail.com, (<https://orcid.org/0000-0002-1161-3721>)

***Doç. Dr., Balıkesir Üniversitesi, Burhaniye Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Turizm İşletmeciliği, BALIKESİR.
e-posta: oguzhan@balikesir.edu.tr, (<https://orcid.org/0000-0002-1992-0531>)

** Doç. Dr., Balıkesir Üniversitesi, Burhaniye Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Turizm İşletmeciliği, BALIKESİR.
e-posta: sabriye_celik@yahoo.com (<https://orcid.org/0000-0003-2550-657X>)

potential for DTST in Edremit Gulf. Besides, it has been determined that "nature walks", "utilizing thermal resources", and "cycling" are among the prominent activities in the destination. On the other hand, it has been determined that the strongest aspect of Edremit Gulf is "rich natural resources", and the weakest aspect is "transportation, vehicles and traffic/parking problems" in terms of NBHT.

Keywords: *Nature Based Health Tourism, Nature Based Tourism Activities, Eco-wellness, SWOT Analysis, Local People, Edremit Gulf.*

1. GİRİŞ

21. yüzyılda ortaya çıkan doğal, sosyal-kültürel, siyasal, ekonomik ve teknolojik çevrelerdeki değişim turizm arz ve talep cephelelerinde de hissedilebilir ve hatta ölçülebilir düzeyde dönüşümler yaratmıştır. Turist profillerinde ve bireylerin tüketim kalıplarında söz konusu değişimlerin yarattığı güncellemelerin etkisiyle, doğal çevrenin korunarak kullanılmasını öngören ekoloji temelli turizm aktivitelerini görünürlüğe kavuşturmuştur (Kaypak, 2010). 1990'lı yıllardan sonra popülerleşen ve günümüzde de devam eden kitle turizmi etkinliklerine ek olarak, doğanın insanoğluna sunduğu kaynaklardan beslenen, özellikleri bozulmamış alanlarda doğa ile iç içe ve doğal kaynaklara saygılı olarak gerçekleştirilen "alternatif turizm" türleri yaygınlaşmaya başlamıştır (Aksoy ve Acar, 2021). Doğa (ekoloji) temelli sağlık turizmi (DTST) de alternatif turizm türlerinden biridir.

Sağlık; bireylerin zihinlerinin, bedenlerinin ve ruhlarının iyi hali olarak tanımlanmaktadır (Myers vd., 2000). Reese ve Myers (2012), "Eko-wellness [doğa temelli sağlık]" kavramı vasıtasıyla sağlık ve doğa arasındaki ilişkiyi mercek altına almış ve sağlığın bütünsel olarak korunmasında, insan ile doğa arasındaki ilişkinin holistik yapısını vurgulamıştır. Bireylerin sağlıklı olma, sağlığına kavuşma ve/veya sağlığını koruma istek ve çabaları, gerek gündelik yaşamlarını gerekse turizm etkinliklerine katılım süreçleri ile davranışlarını etkilemektedir. Seyahatlerinde sağlık merkezli motivasyona sahip bireyler, sağlık temelli turizm etkinliklerine katılarak söz konusu etkinliklerin giderek artan biçimde popülerleşmesinde rol oynamaktadırlar. Destinasyonların turizme kazandırılabilmesi için ilk adım olarak odaklanılan turizm çeşidine -çalışma odağında DTST'ye- yönelik sahip oldukları potansiyelin ortaya çıkartılması gerekmektedir. Turizm destinasyonlarında DTST'den bahsedebilmek için yerel halkın potansiyel kaynaklara ilişkin görüşlerinin ve DTST gelişimini nasıl algıladıklarının bilinmesi gerekmektedir. Ek olarak yerel halkın, DTST'nin gelişim sürecinde verecekleri desteğin göstergesi olarak DTST'yi nasıl algıladıkları ve nasıl bir tutum geliştirdikleri de önemli belirleyiciler olarak kabul edilmelidir. Bununla birlikte destinasyonda geliştirilmesi düşünülen DTST'ye kaynak oluşturan değerlerin güçlü ve zayıf yanlarının bilinmesi, ileride karşılaşılması muhtemel tehdit ve fırsatlara ilişkin öngörünün bulunması, stratejik planlama sürecinin önemli bir basamağının atlanmaması anlamı taşımaktadır. Ancak turizm literatürü incelendiğinde DTST kapsamında sınırlı sayıda çalışmanın gerçekleştirildiği görülmektedir (Pforr vd., 2014; Lück ve Aquino, 2021). Söz konusu bilgiler ve literatürdeki boşluk dikkate alındığında, gerçekleştirilen çalışmanın literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda, yazarların bilgisi dâhilinde DTST'ye yönelik potansiyelin ve algılamaların yerel halk perspektifinden incelendiği ilk çalışmalardan biri olması sebebiyle, yapılan çalışmanın literatüre ışık tutacağı öngörülmektedir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

DTST, sağlığını korumak veya sağlığını tekrar kazanmak isteyen bireylerin doğa ile kucaklaştıkları bir turizm çeşididir. DTST kapsamında gerçekleştirilen etkinliklere, doğa temelli sağlıklı yaşam odağında, doğa ile temas halinde olan ve sürdürülebilir yaşam tarzıyla uyumlu olan eko-inziva, eko-terapi, eko-köy ve yeşil spa gibi turistik ürünlerin de eklenmesi söz konusu turizm çeşidinin genişlemesini sağlama adına önemli adımlar olmuştur (Smith ve Puczko, 2016). DTST'ye katılım sağlayan bireylere; macera terapileri, eko terapiler, açık hava macera deneyimleri, eko-psikososyal deneyimler, yeşil reçeteler ve yaşam tarzı terapileri gibi çeşitli turistik olanaklar sunulmaktadır. Bu gibi etkinlikler toplu olarak eko, doğa ve macera terapileri olarak adlandırılmaktadır (Buckley ve Brough, 2017).

Destinasyonlar DTST'ye kaynak oluşturan potansiyeli değerlendirmek için bazı temel performans göstergelerine odaklanmak durumundadırlar. Bischof ve Hartl'in (2023) çalışmalarında DTST için doğal kaynakların sağlık üzerindeki etkilerine ilişkin mevcut bilimsel bulguların yanı sıra temel turizm gelişimi açısından ilgili bir dizi göstergelyi kullanmanın gerekliliğini vurgulamaktadır. DTST için gerekli olan temel performans göstergeleri arasında; (1) doğal kaynaklar, (2) hizmetler/aktiviteler, (3) turizmde anahtar işaretler, (4) imaj ve turistik çekicilikler ile (5) işbirlikleri ve kurulan ağlar yer almaktadır (Bischof ve Hartl, 2023):

(1) Doğal Kaynaklar: Doğada kendiliğinden hazır olan kaynaklardır. Doğal kaynakların, farklı kanıt düzeylerinde, çok sayıda sağlık etkisini doğrulayan veya en azından öneren birçok çalışma bulunmaktadır (Buckley vd., 2018; Xie vd., 2018; Frumkin vd., 2017). Doğal kaynaklar arasında; şifalı/termal sular, nehirler, göller, şelaleler, ormanlar, korunan alanlar, tarım alanları, doğal, organik ürünler, bitkiler, şifalı mağaralar vb. bulunmaktadır.

(2) Hizmetler/Aktiviteler: Doğal kaynakların DTST için kullanımında, amaçlanan sağlık etkisini doğrudan teşvik eden (örneğin tedaviler) veya dolaylı olarak destekleyen (örneğin tavsiye) bir dizi hizmet veya faaliyete ihtiyaç duyulmaktadır. Söz konusu hizmetler ve aktiviteler arasında; sağlık hizmetlerinin yönetimi, katılım öncesi ve sonrasında sağlık kontrolü, spor ve egzersiz kursları, jimnastik/denge çalışmaları, dinlenme amaçlı kurslar/hizmetler, masajlar, fizyoterapi, beslenme tavsiyeleri, meditasyon, yoga, rehberli yürüyüşler, doğa yürüyüşleri, tırmanma/açık havada kaya tırmanışı, kış/kar temelli aktiviteler, kozmetik/güzellik teklifleri, Spa uygulamaları, engelsiz aktiviteler, arabasız destinasyon, bisiklet (örneğin kiralama veya ücretlendirme hizmeti) yer almaktadır.

(3) Turizmde Anahtar İşaretler: Turizm, karmaşık karşılıklı bağımlılıklar yoluyla çok sayıda sektörle bağlantılı olduğu için üretilen katma değeri hesaplamak zordur. Bununla birlikte, genel olarak turizmin destinasyon için ekonomik önemi, turizm göstergelerinin yardımıyla ölçülebilir ve değerlendirilebilir. Örneğin; nüfus, gelen turist sayısı, geceleme sayısı, turistlerin mevsimsel dağılımı, konaklama süresi, turizm yoğunluğu vb. göstergeler, sektöre yönelik ölçüm ve değerlendirmelerde anahtar işaret olarak görülmektedir.

(4) İmaj ve Turistik Çekicilikler: Turistlerin destinasyon seçiminde etkili olan imaj; sağlıkla bütünleştirilmiş konumlandırma, doğa temelli sağlığı teşvik eden teklifler DTST için önemlidir. Örneğin; eşsiz satış teklifleri, turistik yerler, özgünlük, turizm imajı, sağlık turizmi imajı ve sağlık ile ilgili gelenekler "imaj ve turistik çekicilikleri" oluşturan öğeler arasındadır.

(5) İşbirlikleri ve Kurulan Ağlar: Destinasyonda paydaşlar arasında işbirliği, destinasyonun bir bütün olarak başarılı gelişimi için olduğu kadar bireysel turizm ürünlerinin uygulanması için de önemlidir. Bu kapsamda; turizm endüstrisindeki paydaşlar arasında işbirliği, farklı sektörlerden aktörler arasında işbirliği (sektörler arası işbirliği), tıbbi hizmet sağlayıcılarla işbirliği, yetkili makamlar ve karar vericiler ile işbirliği, ağ katılımı (bölgesel, ulusal, uluslararası), proje tecrübesi ve yöresel yiyeceklerin payı DTST için önem arz etmektedir.

DTST kapsamında gerçekleştirilen yaban hayatı safarileri ve doğa yürüyüşü gibi etkinliklerin insan üzerinde olumlu etkiler yarattığı bilinmektedir. Buckley ve arkadaşları (2018) gerçekleştirdikleri çalışmada; bireylerin açık hava etkinliklerine ve doğal kaynaklara maruz kalmasının; bilişsel özelliklerin aktifleşmesi, dikkatin sağlanması, kaygı, stres, uyku problemleri ile başa çıkılması, hafızanın güçlendirilmesi, duygusal istikrara kavuşma ve yaşam kalitesi düzeyini artırma gibi konular üzerinde çeşitli etkiler yarattığını tespit etmişlerdir. Tüm bu etkinlikleri kapsayan doğa terapileri, 1941'de Lawrence Holt ve Kurt Hahn tarafından İngiltere'de uluslararası niteliğe sahip açık hava eğitim organizasyonu ağı olan Outward Bound Okulu ile birlikte sürekli gelişen bir sağlık hizmetleri programı haline almıştır (Rutko ve Gillespie, 2013). Böylece vahşi yaşam terapisi, macera terapisi ve açık havada gerçekleştirilen sağlık konseptli etkinlikler gibi terapiler yaygınlık kazanmıştır (Russell, 2005; Russell ve Gillis, 2017; Reese vd., 2019). Doğadan gelen şifa ile sağlıklı olmaya destek sunan, sağlık turizmi konseptli hizmetler günümüzde giderek yaygınlaşmaktadır ve bireylerin DTST'ye katılım motivasyonlarını artırmaktadır.

İnsan sağlığı ve yaşam kalitesi; temiz havaya, suya, kirlenmemiş toprağa ve gıdanın kaynağı olan doğal çevreye bağlıdır. Sağlık turizmi, fiziksel ve ruhsal sağlığı veya bireyleri korumak, geliştirmek ve geri kazanmak için yapılan bir turizm faaliyeti iken günümüzde çerçevesi DTST faaliyet biçimi ile genişlemiştir. Xie ve arkadaşları (2018), DTST'nin bireylerin zindeliklerini koruma amacıyla kırsal alanlarda ve ormanlarda gerçekleştirdikleri turistik aktiviteler olduğunu ileri sürmüşlerdir. Pan ve arkadaşları (2019), DTST'nin sağlık turizmi kültürü olan bireylerin arzına sunulan turizm kaynakları ile doğal kaynakların birbirine entegre olmasından meydana gelen bir turizm çeşidi olduğunu ifade etmişlerdir. Cesur ve arkadaşları (2021) çalışmalarında, aromatik bitkilere sahip olan destinasyonların önemli turistik ürünler olduğunu ve doğadaki aromatik bitkilerin doğaya dayalı sağlık turizmi kapsamında değerlendirilebileceğini ileri sürmüştür. Bu bağlamda DTST; doğal kaynakları içeren tüm öğelerin ve olanakların bireylerin zindeliğinin korunması için kullanılması olarak ele alınabilir. Burada üzerinde durulması gereken temel nokta, bu etkinlikler sırasında doğaya, sosyo-kültürel ve ekonomik çevreye zarar vermeden sürdürülebilirlik ilkesiyle hareket edilmesi ve halk sağlığı ürünü yaklaşımıyla ele alınmasıdır. Pan ve arkadaşları

(2019), yaptıkları çalışmalarında sağlık turizmine farklı bir bakış getirmek için yeni bir model önermişlerdir. Araştırmacılar, Çin'in Xinjiang kentinin dağlık alanlarının doğa temelli sağlık turizm potansiyelini belirlemişlerdir. Reese ve arkadaşları (2019) çalışmalarında, bireylerin DTST'ne katılımlarının, zindeliklerinin korunmasında önemli bir paya sahip olduğunu tespit etmişlerdir. Araştırmacılar; ortaya attıkları doğa ile temas vasıtasıyla kazanılan zindelik teorisinde bu durumu "fiziksel ve duyuşsal erişim, bağlantı, doğadan yararlanma, koruma, maneviyat ve topluluk bağı" başlıkları altında açıklamışlardır. Reese ve Myers (2012), doğanın sağlık turizmi etkinliklerine dâhil edilmesiyle birlikte bireylerin bütünsel sağlıklarını koruyabileceklerini ve sağlık durumlarını daha iyi hale getirebileceklerini savunmuştur. Doğal çevre, el değmemiş doğanın içinde yer alma deneyimi, şehir parkları, doğa manzaraları ve teknolojiyle sağlanan doğa ambiyası bireylerin sağlık durumlarını olumlu yönde etkilemektedir (Frumkin vd., 2017). Böylece bireylerin sağlık durumlarının korunmasında ve iyileştirilmesinde, doğa ve doğal çevreden kaynaklanan öğeler ile fayda sağlanabilmektedir. Doğa temelli sağlık, bireylerin yaşam süreleri boyunca sağlıklarını geliştirmek için yenilikler ve alternatifler oluşturmaktadır. Bunlar: doğal ortamlara erişimi artırmak, çevresel kimliği teşvik etmek ve doğa sevgisini açığa çıkaran deneyimlerdir. Söz konusu yenilik ve faaliyetler, bütünsel sağlığı teşvik etmenin önde gelen unsurlarıdır (Reese ve Myers, 2012). Doğa ile etkileşim kuran birey; stresten uzaklaşarak, fiziksel sağlık risklerini azaltarak, odaklanma sorunlarını bertaraf ederek, insanlar arası bağlantılarını ve ruh halini iyileştirme şansına sahip olabilmektedir (Faber Taylor ve Kuo, 2011; Unruh ve Hutchinson, 2011; Annerstedt vd., 2013; Gascon vd., 2016; Baklien vd., 2016). Reese ve Myers'in (2012) Doğa Temelli Sağlık Modeli; insanların doğada yürüyüş yapma, bitkileri ve diğer canlıları tanıma gibi etkinliklerle doğa ile bağ kurmalarının genel sağlıkları için faydalı olduğunu açıklamaktadır. Model; birey ve insan gruplarının doğaya daha sık erişmeleri için bir strateji niteliğindedir. Doğa temelli, çevre dostu, yeşil merkezli, canlıların birbirleriyle ve doğa ile etkileşimine odaklı, maceranın, sporun ve sağlığın iç içe olabildiği bir turizm çeşidi olan DTST; kaynaklarından beslendiği destinasyona, bölgede yaşayan yerel halka ve turistik deneyimler için bölgeye gelen turistlere çeşitli katkılar sunmaktadır.

3. MATERYAL VE YÖNTEM

Edremit Körfezi, Anadolu'nun Ege Denizi'ndeki en kuzey körfezi ve körfez kıyısını oluşturan Kaz Dağları ve Madra Dağları arasında kalan kısımdır. Edremit Körfezi; somut ve somut olmayan kültürel miras değerleri, doğal çekicilikleri ile özellikle yaz döneminde turistlere ve gününbirlik ziyaretçilere ev sahipliği yapmaktadır. Havran'da Çınarlıhan ve Serhat mesire yerleri ile Hanlar Yaylası; Edremit'te fauna ve flora açısından oldukça zengin kaynaklara sahip Kazdağı Milli Parkı, Hasan Boğuldu, Pınarbaşı, Sarıkız, Şahin Deresi kanyonu ile kaplıcaları; Burhaniye Ören, İskele ve Pelitköy gibi yerleşim yerlerindeki çekicilikleri ile Edremit Körfezi'nde öne çıkmaktadır. Gömeç (Onurkent, Martı, Pelitköy, Badem plajları), Edremit (Akçay, Altınoluk), Ayvalık (Sarımsaklı, Badavut, Alibeyköy), Burhaniye (Ören, Öğretmen Evleri) mavi bayraklı plajlarıyla her yıl on binlerce turisti ağırlamaktadır.

Nitel araştırma yönteminin benimsendiği çalışmada, derinlemesine görüşme ile veriler toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış soru formunun hazırlığında; turizm literatürü taranarak, Karst ve Nepal'in (2022) eko turizmde yerel halkın sosyal-ekolojik iyi oluşu için oluşturduğu modelden yararlanılmıştır. Ek olarak Karaman, Aydemir ve Kılıç (2019) tarafından hazırlanan "Balıkesir Turizm Envanteri ve Stratejisi" raporu içeriği gözetilerek araştırma soruları oluşturulmuştur. Akabinde hazırlanan sorular, alanında uzman beş akademisyenin görüşleri alınarak, sekiz adet demografik soru ve beş adet yarı yapılandırılmış araştırma sorusunu içeren görüşme formuna dönüştürülmüştür. Çalışmanın saha araştırması; 15 Haziran 2022-06 Ocak 2023 tarihleri arasında Edremit Körfezi'nde bulunan Ayvalık, Burhaniye, Edremit, Gömeç ve Havran ilçelerinde yürütülmüştür. Yüz yüze gerçekleştirilen görüşmelerde, izin veren katılımcıların görüşmeleri ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir. Araştırmanın iç geçerliliğini sağlamak amacıyla, görüşmelerde araştırmacılarca alınan notlar katılımcıların onayına sunulmuş, ifadelerine verdikleri cevapları gözden geçirmeleri sağlanmıştır. Araştırmacılarca yapılan bu görüşmelerde alınan notları da içeren veriler, özgünlüğü korunarak, bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Görüşmelerden elde edilen verilerin analizi Maxqda Nitel Veri Analizi Programı ile gerçekleştirilmiş, veri analizinde içerik analizinden yararlanılmıştır. Tümevarımcı bir analiz olan içerik analizi, "değişkenler veya temalar arasındaki tutarlı kalıpları ve ilişkileri belirlemek için nitelikli bir metinsel veriyi benzer gruplara veya kavramsal kategorilere sınıflandırma işlemi" olarak tanımlanmaktadır (Julien, 2008). Böylelikle görünürde açık olmayan bir konu, durum, olay veya görüş hakkında olanaklı, görünür çıkarımlar yapmak mümkün hale gelmektedir. Çalışmada içerik analizi 6 aşamada gerçekleştirilmiştir. Sırasıyla; (1) problemin saptanması ve içerik belirleme, (2) örneklem seçimi, (3) çözümleme birimlerinin belirlenmesi, (4)

kodlama cetvelinin oluşturulması, (5) kodlama cetvelinin sınanması ve güvenilirliğinin ölçülmesi ve (6) verilerin çözümlenmesi işlemleri gerçekleştirilmiştir (Metin ve Ünal, 2022).

Doğal çekiciliklere sahip yerlerde sürdürülebilir, çevre dostu bir turizm gelişiminin sağlanması için sahip olunan kaynaklara ilişkin envanterin ortaya çıkartılması öncelikle ele alınması gereken bir konudur. Turistik çekiciliklerin bulunduğu yerlerde yaşayan yerel halk, doğup büyüdüğü ya da gündelik yaşamlarını sürdürdükleri coğrafi mekânlarda, hangi kaynaklara sahip olduklarını bilme potansiyeli en yüksek olan turizm paydaşdır. Bununla birlikte yerel halkın odaklanılan turizm çeşidine yönelik görüşlerinin bilinmesi hem kendilerinin turizm gelişiminde verecekleri destek hem de bölgeye gelen turistlerle olan ilişki ve etkileşimlerinin yönü açısından önemli bir göstergedir. Bu bilgiler doğrultusunda çalışma kapsamında aşağıda yer verilen sorular ekseninde araştırmanın temeli oluşturulmuştur:

- Yerel halkın DTST'ne ilişkin görüşleri nelerdir?
- Edremit Körfezi'nde DTST potansiyeli nedir?
- Edremit Körfezi'nde DTST kapsamında yapılabilecek etkinlikler nelerdir?
- Edremit Körfezi'nde DTST'nin güçlü ve zayıf yanları nelerdir?
- Edremit Körfezi'nde DTST'ne ilişkin gelecekte karşılaşılabilecek muhtemel tehditler ve fırsatlar nelerdir?

Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden zincir (kartopu) örnekleme tekniği kullanılmıştır. Zengin bilgi kaynağı olabilecek bireylerin ve durumların belirlenmesinde etkili olacağı için söz konusu teknik araştırmacılarca tercih edilmiştir. Her bir ilçede en çok bilgi sahibi olabilecek anahtar kişinin belirlenip görüşmenin yapılmasıyla başlayan süreç, ölçüte uyan diğer kişilere ulaşılarak devam etmiş ve verilerin kendini tekrar etmeye başlamasıyla, veri toplama süreci sonlandırılmıştır. Araştırmada; Ayvalık ilçesinde 22, Burhaniye ilçesinde 43, Edremit ilçesinde 15, Gömeç ilçesinde 14 ve Havran ilçesinde 14 olmak üzere toplam 108 katılımcıdan veriler toplanmıştır. Örneklem seçiminden sonra çözümleme birimlerinin belirlenmesi aşaması gerçekleştirilmiştir. İçerik analizine başlamadan önce araştırmacılarca oluşturulan temalar, analizin rotasının belirlenmesinde ve daha sistemli olmasına yardımcı olmuştur. Temaların belirlenmesinde daha soyut, genel ve kapsayıcı olmasına dikkat edilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2000). Kodlama aşamasında analiz edilecek verilerin anlamlı bütünler biçiminde nasıl parçalara ayrılacağı planlanarak temaların sınırları çizilmiştir (Metin ve Ünal, 2022). Geçerlik ve güvenilirlik açısından evren ve örneklemin başka araştırmacılar tarafından ulaşılabilebilir olmasının ve kodlama adımlarının başka araştırmacılarca uygulandığında benzer sonuçlara ulaşılması sınanmasını sağlayacağı söylenebilir. Veri toplama aşamasında katılımcı doğrulaması yapılarak, verilerde doygunluğa ulaşma durumu gözetilerek araştırmanın güvenilirliği artırılmaya çalışılmıştır. Ek olarak analiz aşamasında, güvenilirlik ve inanırılığın artırılması için üçgenleme stratejisi uygulanmış, araştırmacılarından her biri bulguları ayrı ayrı gözden geçirmiş ve tutarsızlıkların ortadan kaldırılması sağlanmıştır. Verilerin çözümlenmesi aşamasında kodlama işlemi; analiz yapılmadan önce hazırlanmış olan, araştırmacılarca oluşturulan kodlama listesi üzerinde yapılmıştır. Kodlama yapan araştırmacılar arasında algı farklılıkları olup olmadığı ön test yapılarak denetlenmiş, var olan farklılıklar en aza indirgenerek geçerlik ve güvenilirlik sağlanmıştır. Verilerin çözümlenmesi aşamasında, araştırmadan elde edilen verileri açıklayabilecek kavram ve ilişkilere ulaşabilmesi amacı gözetilerek hareket edilmiştir. Devam eden kısımda araştırma amaçları doğrultusunda sahadan elde edilen bulgular sunulmuştur.

4. ARAŞTIRMA BULGULARI

Edremit Körfezi'nde; Ayvalık (n=22), Burhaniye (n=43), Edremit (n=15), Gömeç (n=14) ve Havran (n=14) ilçelerinden toplam 108 katılımcıdan elde edilen demografik bulgular aşağıda Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: Katılımcılara yönelik demografik bulgular

Demografik Değişkenler		(f)	(%)
Cinsiyet	Kadın	51	47.22
	Erkek	57	52.78
	Toplam	108	100.00
Yaş	20 Yaş ve Altı	8	7.41
	21-30 Yaş Aralığı	30	27.78
	31-40 Yaş Aralığı	43	39.81
	51 ve Üzeri	27	25.00
	Toplam	108	100.00
Medeni Durumu	Bekâr	28	25.93
	Evlî	80	74.07
	Toplam	108	100.00
Eğitim Düzeyi	İlköğretim	16	14.81
	Ortaöğretim	18	16.67
	Ön Lisans	13	12.04
	Lisans	41	37.96
	Lisansüstü	20	18.52
	Toplam	108	100.00
Aylık Net Geliri	Gelirim Yok	3	2.78
	4.254 TL Altı	2	1.85
	4.255-6.000 TL Arası	4	3.70
	6.001-8.000 TL Arası	32	29.63
	8.001-10.000 TL Arası	16	14.81
	10.001-12.000 TL Arası	13	12.04
	12.0001-14.000 TL Arası	8	7.41
	14.001 TL ve Üzeri	30	27.78
	Toplam	108	100.00
Meslek	Çalışmıyor	3	2.78
	Serbest Meslek	23	21.29
	Memur	29	26.85
	İşçi	27	25.00
	Emekli	18	16.67
	Diğer	8	7.41
	Toplam	108	100.00
Doğum Yeri	Balıkesir	52	48.15
	Balıkesir İli Dışındaki Diğer İller	54	50.00
	Yurt Dışı	2	1.85
	Toplam	108	100.00
Edremit Körfez Bölgesi'nde İkamet Süresi	1 Yıldan Az	2	1.85
	1-5 Yıl Arası	26	24.07
	6-10 Yıl Arası	13	12.04
	11-15 Yıl Arası	12	11.11
	16-20 Yıl Arası	7	6.48
	21 Yıl ve Üzerinde	48	44.45
	Toplam	108	100.00

S. Çelik Uğuz

Katılımcıların %47.22'si "kadın"lardan, %52.78'i "erkek"lerden oluşmaktadır. Yaş değişkenine göre katılımcıların; %39.81'i "31-40 yaş aralığı", %27.78'i "21-30 yaş aralığı", %25.00'i "51 yaş ve üzeri" ve %7.41'i "20 yaş altında"dır. Medeni durum değişkenine göre, katılımcıların çoğunluğu "evli"dir (%74.07). Katılımcıların %37.96'sı "lisans", %18.52'si "lisansüstü", %16.67'si "ortaöğretim", %14.81'i ilköğretim ve %12.04'ü "ön lisans" eğitim düzeyine sahiptir. Katılımcıların "aylık net gelir"lerine göre dağılımları sıralandığında; %29.63'ü "6.001-8.000 TL arası", %27.78'i "14.001 TL ve üzeri", %14.81'i "8.001-10.000 TL arası", %12.04'ü "10.001-12.000 TL arası", %7.41'i "12.001-14.000 TL arası", %3.70'i "4.255-6.000 TL arası", %1.85'i "4.254 TL altı"dır. Katılımcılardan 3'ünün (%2.78) herhangi bir geliri bulunmamaktadır. "Meslek" değişkenine göre katılımcıların dağılımı incelendiğinde sıklıklarına göre ilk dördünü sırasıyla; "memurlar (f=29)", "işçiler (f=27)", "serbest meslek erbapları (f=23)" ve "emekliler (f=18)" oluşturmaktadır. Katılımcıların "doğum yeri" değişkenine göre dağılımları incelendiğinde; %48.15'inin "Balıkesir ili", %50.00'sinin "Balıkesir ili dışındaki diğer iller" ve %1.85'inin "yurtdışı"nda doğdukları tespit edilmiştir. "Edremit Körfezi'nde ikamet süresi" değişkenine göre katılımcıların %44.45'i "21 yıl ve üzerinde", %24.07'sinin "1-5 yıl arası", %12.04'ünün "6-10 yıl arası", %11.11'inin "11-15 yıl arası", %6.48'sinin "16-20 yıl arası" ve yalnızca 1.85'inin "1 yıldan az" bölgede ikamet ettikleri tespit edilmiştir. Genel olarak değerlendirildiğinde katılımcıların %60'tan fazlasının 10 yılı aşkın süredir bölgede yaşadıkları söylenebilir.

Araştırma sorularından ilki "Doğa temelli sağlık turizmi (DTST) sizin için ne anlam ifade ediyor?" sorusudur. Katılımcıların doğa temelli sağlık turizmine ilişkin algılamalarından bazı kesitler aşağıda sunulmuştur:

K16: "Temelinde doğadan şifa bulunabilecek rahatsızlıkların tedavisinde ve tatilin birlikte yapıldığı seyahatler veya o yerlere gitme olarak tanımlanabilir."

K45: "Doğanın kaynaklarının korunarak, insan sağlığına fayda sağlayacağı metotlarla turizmi geliştirme."

K69: "İçerisinde her türlü doğa güzelliklerinin bulunduğu deresiyle, deniziyle, ormanıya, tüm canlıların gözetip kullandığı, sağlıklı bir turizm."

K75: "Doğa temelli sağlık turizmi, doğadan ve doğal kaynaklardan yararlanılarak şifalandırmayı temel alan bir turizm çeşidi."

K85: "Tedavi olunan hastalık türünün yalnızca duvarlar arasında bir sedyede değil de doğa ile iç içe bir ortamda yapılması. Örneğin astım hastası olan bir kişinin hastanede değil de oksijeni çok yüksek olan Kaz Dağları'ndaki bir tesiste doğa ile iç içe tedavi olması."

Araştırmacılarca analiz öncesinde DTST'ye ilişkin algıların hangi temalar altında toplanacağına karar verilmiştir. Bu doğrultuda; genel, soyut ve kapsayıcı özelliklere sahip olan "DTST Kaynakları", "DTST Aktiviteleri", "DTST'nin Olumlu Etkileri", "DTST'nin Olumsuz Etkileri" ve "DTST'nin Diğer Turizm Çeşitleri ile İlişkisi" ana temaları oluşturularak anlamlı bütünler sağlayacak biçimde DTST'ye yönelik ortaya çıkabilecek algılar parçalara ayrılmıştır. Katılımcıların DTST'ye ilişkin algılarını gösteren cevaplar aşağıda Tablo 2'de sunulmuştur. Katılımcıların DTST'ye ilişkin algılamalarında toplam 333 adet kod ortaya çıkmıştır ve kodlar, 12 alt tema ve 4 ana tema altında dağılım göstermiştir. Kodların oluşturduğu alt temalarda; "DTST Kaynakları"nda 104 kod (%31.23), "DTST Aktiviteleri"nde 58 kod (%17.41), "DTST'nin Etkileri"nde 154 kod (%46.24) ve "DTST'nin Diğer Turizm Çeşitleri ile İlişkisi"nde 17 kod (%5.11) bulunmaktadır.

Tablo 2: Katılımcıların DTST'ye ilişkin algılamaları

Ana Temalar	(f)	(%)	Alt Tema	(f)	(%)	Kodlar	(f)	(%)
DTST Kaynakları	104	31.23	Tükenebilen Doğal Kaynaklar	72	21.62	-Korunmuş flora/fauna -Kaplıcalar/termal kaynaklar -Ormanlar/yeşil alanlar/otlar -Akarsu/dere/su/şelaleler	28 23 17 4	8.41 6.91 5.10 1.20
			Tükemeyen Doğal Kaynaklar	32	9.61	-Temiz hava/oksijen -Deniz -Toprak	15 10 7	4.51 3.00 2.10
DTST Aktiviteleri	58	17.41	Doğada Spor ve Macera Aktiviteleri	47	14.11	-Doğa yürüyüşü/trekking -Doğa sporları -Doğa turlarına katılma -Kamp yapma/kamping	21 15 7 4	6.31 4.50 2.10 1.20
			Terapatik Aktiviteler	8	2.40	-Yoga/meditasyon/pilates -Manzara terapi	7 1	2.10 0.30
			Eğitici Aktiviteler	3	0.90	-Kişisel gelişim kursları, seminerler -Doğal lezzetleri deneyimleme	2 1	0.60 0.30
DTST'nin Etkileri	154	46.24	Sağlığa Olumlu Etkiler	29	8.70	-Ruhsal/bedensel sağlığı koruma -Ruhsal rahatlama -Ruhsal/bedensel şifalanma	12 9 8	3.60 2.70 2.40
			Doğal Çevreye Olumlu Etkiler	15	4.51	-Doğanın korunması -Doğaya saygı -Temiz bir doğa	9 4 2	2.71 1.20 0.60
			Ekonomik Çevreye Olumlu Etkiler	43	12.92	-Bölgeye ekonomik katkı -Ekonomik kalkınmayı sağlama -Yeni iş fırsatları -İstihdam imkânı	28 7 6 2	8.42 2.10 1.80 0.60
			Toplumsal Açından Olumlu Etkiler	17	5.10	-Sosyalleşme fırsatlarının artması -Turizm bilincinin gelişimi -Çevresel değerlerin önemsenmesi -Toplumsal sağlığa katkı	7 4 3 3	2.10 1.20 0.90 0.90
			Pazarlamaya Olumlu Etkiler	11	3.30	-Bölgenin markalaşmasına katkı -Bölge tanıtımına katkı	8 3	2.40 0.90
			Olumsuz Etkiler	39	11.71	-Bölge kapasitesini zorlama -Kirlilik (su, toprak, çöpler vb.) -Ekolojik çevreyi bozma -Kültürel yozlaşma -Fiyatları yükseltmesi	15 12 8 2 2	4.51 3.60 2.40 0.60 0.60
Turizm Çeşitliliğiyle İlişkisi	17	5.11	İlişkisi var	17	5.11	-Termal turizm içinde -Doğa turizmi etkinliği -Sağlık turizminin parçası -Eko turizm, kültürel miras turizmi ve sağlık turizmi bileşkesi	8 4 4 1	2.40 1.20 1.20 0.30
Genel Toplam	333	100.00				Genel Toplam	333	100.00

Tablo 3: Katılımcıların Edremit Körfezi'ne gelen turistlerin seyahat amaçlarına ilişkin algılamaları

Alt Temalar	(f)	(%)	Kodlar	(f)	(%)
DTST'ye Katılım	40	36.70	-Şifalanma amaçlı doğa temelli sağlık turisti.	23	21.10
			-Bazıları/bir kısmı doğa temelli sağlık turisti.	15	13.77
			-Çoğu doğa temelli sağlık turisti.	2	1.83
Sağlık Turizmüne Katılım	24	22.02	-Çok azı/sınırlı sayıda sağlıkla ilgili turist.	20	18.35
			-Sağlık/sağlık turizmi için geliyorlar.	4	3.67
Deniz Turizmüne Katılım	20	18.35	-Yaz tatili/tatili-eğlence-gezi/deniz için geliyorlar.	20	18.35
Termal Turizme Katılım	10	9.17	-Termal otel, kaplıca, ılıca için geliyorlar.	10	9.17
Doğa Turizmüne Katılım	5	4.59	-Doğal çekicilikler (hava, su) için, doğaya ilgi duyanlar tercih ediyorlar.	5	4.59
İkinci Konut Turizmüne Katılım	4	3.67	-İkinci konutlara/yazlıklara geliyorlar.	4	3.67
Kampçılık Faaliyetlerine Katılım	3	2.75	-Çadır/kamp amaçlı geliyorlar.	3	2.75
Kültür Turizmüne Katılım	2	1.83	-Kültür turizmi (gastronomi, festivaller vb. etkinlikler için geliyorlar.	2	1.83
Arkadaş ve Akraba Ziyareti (AAZ)	1	0.92	-Eş, dost, akraba ziyaretine geliyorlar.	1	0.92
Genel Toplam	109	100.00	Genel Toplam	109	100.00

Tablo 3'te gösterildiği üzere, katılımcıların verdikleri cevaplarda birden fazla turizm çeşidine denk gelen cevapların yanı sıra bilmiyorum cevabını veren katılımcıların da bulunduğunu belirtmek gerekmektedir. 40 katılımcı bölgeye gelen turistlerin DTST için geldiklerini belirtirken, 23 katılımcı ise bölgeye DTS turisti/sağlık turisti gelmediğini düşündüklerini ifade etmişlerdir. Bölgeye gelen turistlere ilişkin görüşleri yansıtan bazı katılımcı ifadeleri aşağıda doğrudan okuyucuya sunulmuştur:

K47: "Evet bölgemize turist geliyor. Bölgeye gelen turistlerin tahminim %40'ının doğa temelli sağlık turisti olduğunu düşünüyorum."

K52: "Bölgeye turist geliyor evet, özellikle Kaz Dağları, Hanlar Bölgesine doğa temelli sağlık turizmi amaçlı turistlerin bir kısmı gelmektedir."

K66: "Evet yerli ve yabancı turist geliyor. Termal tesisler ile Kaz Dağları'ndan dolayı gelen turistlerin doğa temelli olduğunu düşünüyorum."

K69: "Evet geliyor. Doğa temelli sağlık turisti sayısının çok az olduğunu düşünüyorum. Ayrıca bölgede yeteri kadar bu bilincin ve bilginin gelişmediği kanısındayım."

K71: "Edremit Körfezi'ne 90'lı yıllarda yabancı turist geliyordu. Ancak günümüzde %90 oranında yerli turist geliyor. Bunun da büyük bir çoğunluğunu 2. konut oluşturuyor. Doğa temelli turist % 2 oranında ancak geliyordur diye düşünüyorum. Çünkü bölgede doğa turizmüne uygun tesis olduğunu düşünmüyorum. Daha çok, kişiler yaz aylarında geliyorlar, çadır kamp alanlarına. Bölge yaz sezonuna yönelik, kış sezonu için doğa turizme yönelik proje, tesis olduğunu düşünmüyorum. Doğal kaynaklardan sadece kaplıcalara yönelik tesisler var. Ancak bölgenin iklim, hava kalitesi dikkate alan, astım tedavisine yönelik sağlık tesisleri yok."

K80: "Sadece, Mehmetalan bölgesindeki kamp faaliyetlerine katılım için ve Güre bölgesindeki termal tesislerden yararlanmak amacıyla gelen turistlerin doğa temelli sağlık turisti olduğunu düşünüyorum."

S. Çelik Uğuz

Katılımcıların; “Sizlerin iyi yaşaması ve mutlu olması, gelen ziyaretçilerin memnun ayrılması için bölgenizde hangi doğal kaynaklar bulunuyor?” sorusuna verdikleri cevaplar, ifade sıklıklarına göre sıralanarak aşağıda Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4: Katılımcıların Edremit Körfezi’nin DTST potansiyeline yönelik görüşleri

Sıralama	DTST Potansiyelini Oluşturan Çekicilikler	(f)
1	-Termal kaynakları	75
2	-Kaz ve Madra Dağları	47
3	-Denizi, kumu, güneşi	44
4	-Seyir alanları (Altınoluk Cam Terası, Sarıkız ve Eybek Zirve, Güre, Çamlıbel, Taylıeli, Beşiktepe, Atatürk Kayalıkları, Şeytan Sofrası, Cennet Tepesi, Adatepe)	35
5	-Ormanları	23
6	-Şelaleleri (Hasan Boğuldu, Dūdūven, Mıhlı, Dōşemedere, Ağlayan, Gürlek, Sarıkaya vb.)	22
	-Çekiciliği yüksek kıyı yerleşimleri (Altınoluk, Akçay, Ayvalık, Güre, İskele, Ören, Sarımsaklı vb.)	
7	-Tatlı suları (Eybek suyu)	18
	-Dereleri (Mıhlı, Zeytinli, Manastır)	
8	-Milli ve Tabiat Parkları (Kazdağı Milli Parkı, Ayazma Pınarı, Ayvalık Doğal Yaşam Parkı ve Darıdere Tabiat Parkı)	16
9	-Temiz dağ havası	14
	-Florası (endemik, tıbbi aromatik bitkiler, şifalı otlar kantaron, kekik vb.) ve faunası	
	-Yaylaları (Kırtık, Kozak, Sinekli, Sarıkız)	
10	-Zeytin ağaçları	13
11	-Plajları (Ören, Pateriça, Gadana)	9
	-Şahinderesi Kanyonu	
12	-Doğal ve organik gıdaları (zeytin, zeytinyağı, sebze, meyve)	8
13	-Mesire alanları (Pınarbaşı, Hanlar, İnönü vb.)	7
	-Köy yaşam alanları (Çamlıbel, Narlı, Doyran, Dereli, Kocadağ, Taylıeli vb.)	
14	-İda Madra Jeoparkı	6
	-Temiz doğası ve güzellikleri	
15	-Mağaraları (İnönü ve İnboğazi)	4
	-Gölleri (Havran Baraj Gölü ve çevresi)	
16	-Yürüyüş parkurları	3
	-Ayvalık adaları	
17	-Kamp alanları	2
	-Klimatik konforu	
18	-Dağcılık	1
	-Bisiklet rotaları	
	-Rüzgârı (sörf, yelken vb.)	
	-Su-altı değerleri	

Tablo 4’te gösterildiği üzere katılımcıların; Edremit Körfezi’nde DTST potansiyelini oluşturan çekiciliklere ilişkin algılarında ilk 5’te sırasıyla “termal kaynakları”, “Kaz ve Madra Dağları”, “denizi, kumu, güneşi”, “seyir alanları” ve beşinci olarak da “ormanları” yer almaktadır. Şelaleleri (Hasan Boğuldu, Dūdūven, Mıhlı, Dōşemedere, Ağlayan, Gürlek, Sarıkaya vb.), çekiciliği yüksek kıyı yerleşimleri (Altınoluk, Akçay, Ayvalık, Güre, İskele, Ören, Sarımsaklı vb.), tatlı suları (Eybek suyu), dereleri (Mıhlı, Zeytinli, Manastır), Milli ve Tabiat Parkları (Kazdağı Milli Parkı, Ayazma Pınarı, Darıdere, Ayvalık Doğal Yaşam Parkı ve Darıdere Tabiat Parkı), temiz dağ havası, florası (endemik, tıbbi aromatik bitkiler, şifalı otlar kantaron, kekik vb.) ve faunası, yaylaları (Kırtık, Kozak, Sinekli, Sarıkız), zeytin ağaçları, plajları (Ören, Pateriça, Gadana), Şahinderesi Kanyonu, doğal ve organik gıdaları (zeytin, zeytinyağı,

Tablo 5: Katılımcıların bölgede yapılabilecek DTST etkinliklerine ilişkin görüşleri

Alt Temalar	(f)	%	Kodlar	(f)	%
Sporsal Etkinlikler	52	30.59	-Bisiklet	14	8.23
			-Dağcılık	9	5.29
			-Yüzme	7	4.12
			-Sörf	6	3.53
			-Macera turları	5	2.94
			-Yelkencilik	3	1.76
			-Kano	2	1.18
			-Koşu	2	1.18
			-Motokros	1	0.59
			-ATV	1	0.59
			-Yamaç paraşütü	1	0.59
			-Bungee jumping	1	0.59
Keşif ve Macera İçerikli Etkinlikler	57	33.53	-Doğa yürüyüşleri	42	24.71
			-Kampçılık aktiviteleri	11	6.47
			-Yat gezileri	3	1.76
			-Şifalı bitki toplayıcılığı	1	0.59
Terapi İçerikli Etkinlikler	15	8.82	-Yoga	8	4.71
			-Terapötik aktiviteler	4	2.35
			-Meditasyon	3	1.76
Kültür-Sanat İçerikli Etkinlikler	10	5.88	-Festivallere katılma	7	4.12
			-Doğa fotoğrafçılığı	3	1.76
Eğitim İçerikli Etkinlikler	5	2.95	-Botanik turlar	2	1.18
			-Eğitsel aktiviteler	2	1.18
			-Tarımsal aktiviteler	1	0.59
Sağlık İçerikli Etkinlikler	31	18.23	-Termal kaynaklardan yararlanma	21	12.35
			-Rehabilitasyon aktiviteleri	6	3.53
			-Sağlıklı yaşam kamplarına katılma	4	2.35
Genel Toplam	170	100.00	Genel Toplam	170	100.00

Tablo 5'te görüleceği üzere; Edremit Körfezi'nde yapılabilecek DTST etkinliklerine ilişkin 170 kod ortaya çıkmıştır ve kodlar; "sporsal etkinlikler", "keşif ve macera içerikli etkinlikler", "terapi içerikli etkinlikler", "kültür-sanat içerikli etkinlikler", "eğitim içerikli etkinlikler" ve "sağlık içerikli etkinlikler" temaları altında dağılım göstermiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda bölgede; doğa yürüyüşleri (f=42), termal kaynaklardan yararlanma (f=21), bisiklet (f=14), kampçılık aktiviteleri (f=11) ve dağcılık (f=9) etkinliklerinin DTST kapsamında yapılabilirliği, katılımcılar tarafından ifade sıklıkları ile öne çıkartılmıştır.

S. Çelik Uğuz

Bölgeyi Olumsuz Etkiler	205	35.41	Fiziki Çevreye Zarar	-Çevre kirliliği	66	11.40
				-Trafik ve park sorunu	20	3.45
				-Taşıma kapasitesini zorlama	19	3.28
				-Ekolojik dengede bozulma	14	2.42
				-Gürültü kirliliği	9	1.55
				-Altyapının yetersizliği	8	1.38
				-İmar rantıyla yıkım	2	0.35
				-Çarpık kentleşme	2	0.35
				-Yangınlarda artış	2	0.35
			Sosyo-Kültürel Çevreye Zarar	-Kalabalıklaşma	14	2.42
				-Toplumsal uyum sorunu	13	2.25
				-Asayişin bozulması	9	1.55
				-Kültürel bozulma	7	1.21
				-Yabancılaşma	1	0.17
			Ekonomik Çevreye Zarar	-Fiyat artışları	9	1.55
-Kaynakların israfı	5	0.86				
-Tarım alanlarının işgali	2	0.35				
-Arz talep dengesizliği	2	0.35				
-Gelir sızıntısı	1	0.17				
Ziyaretçilere Fayda Sağlar	218	37.65	Ziyaretçilere Holistik Fayda	-Bedensel fayda	82	14.16
				-Zihinsel fayda	81	13.99
				-Ruhsal fayda	26	4.49
				-Bütüncül fayda	25	4.31
				-Kültürel fayda	2	0.35
				-Doğa ile uyumda fayda	2	0.35
Genel Toplam	579	100.00		Genel Toplam	579	100,00

Tablo 6'da gösterildiği üzere, katılımcıların destinasyonun doğasından beslenen turizmin bireysel ve toplumsal etkilerine ilişkin algılamalarından oluşan kodlar; "bölgeyi olumlu etkiler" ana teması altında, "ekonomik çevreye fayda", "sosyo-kültürel çevreye fayda", "doğal çevreye fayda" ve "rekabet edebilirliğe fayda"; "bölgeyi olumsuz etkiler" ana teması altında "fiziki çevreye zarar", "sosyo-kültürel çevreye zarar", "ekonomik çevreye zarar" ve "ziyaretçilere fayda sağlar" ana teması altında "ziyaretçilere holistik fayda" alt temaları altında toplanmıştır. Elde edilen bulgular bölgede turizm gelişiminin ekonomik, sosyo-kültürel, doğal çevre ve destinasyon rekabetçiliği açısından olumlu etkiler yaratabilecek güce sahip olduğunu ancak başta fiziki çevre olmak sosyo-kültürel ve ekonomik çevrede sorunlar çıkartabileceğini göstermektedir. Katılımcıların Edremit Körfezi'nin sahip olduğu doğal çekiciliklerin turizme kazandırılmasının bölgeye etkilerine yönelik görüşlerinden bazıları aşağıda sunulmuştur:

K83: "Körfez sadece manzaraları ve doğa yürüyüş rotalarından ibaret bir yer değil, yeraltı sularından oksijeni bol havasına kadar, birçok özelliği içinde barındıran, tarihsel doluluğu olan bir bölge. Bu anlamda bedensel, ruhsal ve zihinsel sağlığa fayda yaratmasının yanı sıra doğru bilgilendirme yapılabilirse, tarihsel köklerle bağlantılar anlamında, sosyo-psikolojik olarak da faydalı olabilecek bir bölge diye düşünüyorum."

K63: "Yerel halk bitkilerden çeşitli çay, kür ve yağ hazırlayarak gelen turistlere satıyor ve gelir elde ediyor. Turist yoğunluğu artınca hem gelirleri artacak hem de bölge ekonomik olarak da gelişim gösterecektir."

K71: "Kesinlikle fayda sağlar. Böylelikle Kazdağlı Milli Parkı da korunmuş olur. Endemik bitki kaçakçılığı önlenmiş olur. Yerel halka, belirli zone bölgeler oluşturularak bölge halkının bu yöreye ait bitkileri yetiştirmesi sağlanır. Bölge halkı da daha bilinçli bir şekilde kendi doğal mirasına sahip çıkar ve korumuş olur."

S. Çelik Uğuz

K80: “Ekolojik ürün yetiştiriciliğine ve hizmet sektörüne uygun bir coğrafya (doğal kaynak alanı) olduğu için sağlıklı gıdaya ve doğaya ihtiyaç duyan her insanın talep edeceği yer haline gelecektir. Yerele de ekonomik, kültürel ve gelirlerde artış olarak katkı sağlayacaktır.”

K49: “Bu alanda gelişim sağlanırsa bunun büyük şirketler ya da turizm kuruluşları eliyle yaşanacağını, sınırlı bir istihdam dışında yerel halka katkı sağlamayacağını düşünüyorum.”

Katılımcılar; doğal çekiciliklerin turizme kazandırılmasının ziyaretçilere çeşitli faydalar sağlayacağı görüşündedirler. “Ziyaretçilere holistik fayda” alt teması altında ifade sıklıkları açısından sırasıyla; “bedensel fayda (f=82)”, “zihinsel fayda (f=81)”, “ruhsal fayda (f=26)”, “bütüncül fayda (f=25)”, “kültürel fayda (f=2)” ve “doğa ile uyumda fayda (f=2)” yer almaktadır. Tablo 6’da yer alan bulgulara ilişkin kelime bulutları aşağıda Şekil 4’te sunulmuştur.

Şekil 4: Edremit Körfezi doğal çekiciliklerinin turizme kazandırılmasının bölgeye ve gelen ziyaretçilere etkilerine yönelik kelime bulutu

Katılımcılara yöneltilen son soruda; Edremit Körfezi’nde DTST yapılabirliğine ilişkin görüşleri, Güçlü ve Zayıf Yönler ile Fırsat ve Tehditler açısından öğrenilmeye çalışılmıştır. Elde edilen verilerde toplam 480 kod ortaya çıkmıştır. Kodların alt temalara göre dağılımı incelendiğinde; “Güçlü Yönler” 220 kodu, “Zayıf Yönler” 150 kodu, “Fırsatlar” 20 kodu ve “Tehditler” 90 kodu içermektedir. Aşağıda Tablo 7’de katılımcıların Edremit Körfezi’nde DTST yapılabirliğine ilişkin görüşlerinden elde edilen GZFT (Durum) Analizi sunulmuştur.

Tablo 7: Katılımcıların Edremit Körfezi'nde DTST yapılabirliği açısından güçlü yönler ve zayıf yönler ile fırsatlar ve tehditlere ilişkin algılamaları (GZFT Analizi)

Alt Tema	(f)	(%)	Kodlar	(f)	(%)
Güçlü Yönler	220	45.83	-Zengin doğal kaynakları	88	18.33
			-Temiz hava	65	13.54
			-İklim şartları	38	7.92
			-Konum avantajı	21	4.37
			-Turistik ürün zenginliği	8	1.67
Zayıf Yönler	150	31.25	-Ulaşım, araç ve trafik/park sorunları	35	7.29
			-Kalabalıklaşma	20	4.17
			-Kamp alanları vb. yerlere girişlerde artan fiyatlar	18	3.75
			-Kaliteli tesis eksikliği	11	2.29
			-Altyapı eksikliği	12	2.50
			-Kaynakların bilinçsiz kullanımı	9	1.88
			-Yetersiz tabelalar/işaretlemler	7	1.46
			-Çevre dostu olmayan uygulamalar	7	1.46
			-Merkezi yönetimin kısıtlama ve yasakları	6	1.25
			-Düzensiz şehirleşme ve betonlaşma	6	1.25
			-Tanıtım eksikliği	6	1.25
			-Yangın riski	5	1.04
			-Yeterli sayıda ve nitelikte turların olmaması	5	1.04
			-Motivasyonu sağlayacak kişi/birim eksikliği	3	0.62
Fırsatlar	20	4.17	-Yerel yönetimlerin çevreyi koruma kararlılığı	6	1.25
			-Yürüyüş programlarının yerel yönetimlerce desteklenmesi	5	1.04
			-Bisiklet yollarının artırılması	5	1.04
			-Alan kılavuzlarının yetiştirilmesi	1	0.21
			-Doğa dostu raylı sistemler geliştirilmesi	1	0.21
			-Potansiyel sıcak su kaynakları işletmelere açılması	1	0.21
			-Doğaya uyum sağlama yeteneği	1	0.21
Tehditler	90	18.75	-Kalabalıklaşma	37	7.70
			-Pahalılık	26	5.41
			-Krizler (doğal afetler, salgınlar, ekonomik vb.)	19	3.96
			-Çevre kirliliği	2	0.42
			-Yapılaşma	2	0.42
			-Madenler	2	0.42
			-Yasalar, yönetmelikler	1	0.21
			-Yanlış yönetim kararları	1	0.21
Genel Toplam	480	100.00	Genel Toplam	480	100.00

Katılımcılara göre DTST'nin Edremit Körfezi'ndeki "Güçlü Yönler"ini oluşturan temel göstergeler arasında "zengin doğal kaynaklar (f=88)", "temiz hava (f=65)" ve "iklim şartları (f=38)" sıklık açısından ilk üç sırada yer almaktadır. Doğadan beslenen bir turizm çeşidi olan DTST için elde edilen bulgular bölgede ilgili turizm faaliyetlerinin niçin geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir. Bölgenin DTST'sinde "Zayıf Yönler"ini oluşturan göstergeler arasında; "ulaşım, araç ve trafik/park sorunları (f=35)", "kalabalıklaşma (f=20)" ve "kamp alanları vb. yerlere girişlerde artan fiyatlar (f=18)" sıklık açısından ilk üç içerisinde yer almaktadır. Edremit Körfezi'nde kalabalık

Çoğu turizm deneyimi doğal ortamda gerçekleştirildiğinden, doğa temelli turizm en büyük ve en popüler turizm şekillerinden biri olarak kabul edilmektedir. Doğadan beslenen turizm faaliyetlerine katılan bireylerin; fiziksel ve zihinsel sağlıklarını artıracak bir takım faydalar elde ettikleri yapılan araştırmalarda ortaya konmuştur. Örneğin Curtin (2009), doğayı ve vahşi yaşamı izlemenin fiziksel rahatlama ve gençleşme yarattığı; Mayer ve arkadaşları (2009), doğaya maruz kalmanın olumlu duygular oluşturduğu; Little (2015), sağlıklı bir fiziki yapıya sahip olma bilincindeki turistlerde, deneyimledikleri doğanın fiziksel sağlıklarını artırdığı; Buckley (2020), turistlerin ormanlarda ve deniz kıyılarında gezmelerinin ruhsal sağlıklarını iyileştirdiğini tespit etmişlerdir. DTST; hem turistlerin bedensel, zihinsel, ruhsal sağlıklarına katkı sağlayarak bütüncül bir fayda yaratabilecek hem de turistlerin doğa ile uyumlarının sağlanmasında ve farklı kültürlerle temas ve etkileşimleri yoluyla kültürel fayda yaratma gücüne sahiptir. Araştırmadan elde edilen bulgular söz konusu bu savı destekler niteliktedir. Yapılan araştırmada DTST'nin holistik bir yapıya sahip olduğu; doğa, termal, kültürel miras ve sağlık turizmi ile yakın ilişkisi bulunduğu literatüre bir katkı olarak söylenebilir. DTST'nin beslendiği kaynaklar doğal kaynaklar olduğu için aşırı kullanımı ve yanlış yönetimi nedeniyle çevreye zarar verebilme potansiyeli yüksektir (Tisdell ve Wilson, 2012). Araştırmadan elde edilen bulgulara dayanılarak, Edremit Körfezi'nde DTST gelişiminin planlı ve sürdürülebilir turizm yaklaşımıyla gerçekleştirilmesinin bir zorunluluk olduğunun altını çizmek gerekmektedir. Ek olarak yapılan çalışma ile Edremit Körfezi'nde, doğada gerçekleştirilebilecek çeşitli faaliyetler ve terapiler için uygun olabilecek alanlar katılımcıların ifadeleri ile ortaya konmuştur. Elde edilen bulguların, bölgede ileride oluşturulacak rotaların potansiyel alanlarına ilişkin bir veri kaynağı olarak değerlendirilebileceği söylenebilir.

İnsan ve doğa, birbirlerinin uyumlu bir şekilde var olma ve hayatta kalma haklarının karşılıklı olarak korunmasını vurgulayan sürdürülebilir bir çevre yaratmaktan sorumludur (Katpar vd., 2016). Bu bakış açısıyla sürdürülebilir çevrede DTST gelişimi için bu çalışmadan elde edilen bulgular doğrultusunda bazı öneriler geliştirilmiş ve aşağıda maddeler halinde sunulmuştur:

- Edremit Körfezi'nde DTST gelişimi için Bischof ve Hartl'ın (2023) önerdiği temel performans göstergeleri olan; doğal kaynaklar ve hizmetler/aktiviteler dışında kalan turizmde anahtar işaretlerin, imaj ve turistik çekicilikler ile işbirliği ve kurulacak ağlara odaklanan bir yaklaşım benimsenebilir.
- Sürdürülebilir bir turizm gelişimi için bölgenin taşıma kapasitesinin sosyal, ekonomik ve ekolojik boyutları ile analiz edilerek gelişim planları hazırlanabilir.
- Holistik bir bakış açısıyla Edremit Körfezi'nde termal turizm ve sağlık turizmi işletmelerinin imajları ile bölgenin imajı doğa temelli sağlık ekseninde bütünleştirilerek geliştirilmesi sağlanabilir.
- Bölgenin dağlık bölümlerinde; doğa yürüyüşleri, dağ bisikleti turları, dağcılık, kampçılık, motokros, jeep safari, atv macera turları, şifalı bitki toplayıcılığı, bungee jumping ve yamaç paraşütü gibi etkinlikler, koruma-kullanma dengesi gözetilerek, teşvik edilerek desteklenebilir.
- Bölgenin sahip olduğu plajlarda ve adalarda; kano, yelkencilik ve yat gezileri gibi etkinliklerin sayısı artırılabilir. Bunlara ek olarak, kıyı şeridi düzenlenerek, yeni plajlar oluşturularak, turistlerin ve yerel halkın kullanımına sunulabilir.
- Bölgenin manzarasıyla ünlü tepelerinde doğa fotoğrafçılığı, rehabilitasyon aktiviteleri, yoga, meditasyon, terapötik aktiviteler ve eğitsel aktiviteler gerçekleştirilebilir.
- Bölgedeki çeşitli yerlerde sağlıklı yaşam kamp merkezleri ve koşu/yürüyüş parkurları kurularak; botanik turların organize edilmesi, koşu ve yürüyüş organizasyonlarının yapılması sağlanabilir. Ayrıca bu organizasyonlarda bölgeye özel şifalı otlar ve yemeklerin turistlere tanıtılması sağlanabilir.
- Bundan sonra yapılacak çalışmalarda, DTST kapsamında turizm işletmelerinin, sağlık kuruluşlarının algıları ve buna yönelik pazarlama çalışmalarına odaklanılabilir.

KAYNAKÇA

- Aksoy, K. Ö. ve Acar, C. (2021). "Ecological-based Tourism Opportunities: A Study on the Case of the Coast of Perşembe-Fatsa", *Ecological Perspective*, 1/1, 2-14.
- Annerstedt, M., Jönsson, P., Wallergård, M., Johansson, G., Karlson, B., Grahn, P., Hansen, Å. M. ve Währborg, P. (2013). "Inducing Physiological Stress Recovery with Sounds of Nature in a Virtual Reality Forest Results from a Pilot Study", *Physiology & Behavior*, 118, 240-250.
- Baklien, B., Ytterhus, B. ve Bongaardt, R. (2016). "When Everyday Life Becomes a Storm on the Horizon: Families' Experiences of Good Mental Health while Hiking in Nature", *Anthropology & Medicine*, 23/1, 42-53.
- Bischof, M. ve Hartl, A., J. (2023). "KPI for Data-Driven Assessment of Innovative Development Paths for Nature-Based Health Tourism in the Alpine Region", *Digital and Strategic Innovation for Alpine Health Tourism*, (Ed: D. Spoladore, E. Pessot ve M. Sarco, Springer Briefs in Applied Sciences and Technology. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-15457-7_2.
- Buckley, R. C. ve Brough, P. (2017). "Nature, Eco, and Adventure Therapies for Mental Health and Chronic Disease", *Frontiers in Public Health*, 5/220, 1-4.
- Buckley, R. C., Brough, P. ve Westaway, D. (2018). "Bringing Outdoor Therapies into Mainstream Mental Health", *Frontiers in Public Health*, 6/119, 1-4.
- Buckley, R. (2020). "Nature Tourism and Mental Health: Parks, Happiness, and Causation", *Journal of Sustainable Tourism*, 28/9, 1409-1424.
- Cesur, E., Özer, Ç. ve Çeken, H. (2021). "Alternatif Turizm Kapsamında Aromatik Turizm ve Gelişimi", *ASBİ Abant Sosyal Bilimler Dergisi*, 21/3, 1055-1078.
- Curtin, S. (2009). "Wildlife Tourism: The Intangible, Psychological Benefits of Human-Wildlife Encounters", *Current Issues in Tourism*, 12/5-6, 451-474.
- Faber Taylor, A. ve Kuo, F. E. M. (2011). "Could Exposure to Everyday Green Spaces Help Treat ADHD? Evidence from Children's Play Settings", *Applied Psychology: Health and Well-Being*, 3/3, 281-303.
- Frumkin, H., Bratman, G. N., Breslow, S. J., Cochran, B., Kahn, P. H. Jr., Lawler, J. J., Levin, P. S., Tandon, P. S., Varanasi, U., Wolf, K. L. ve Wood, S. A. (2017). "Nature Contact and Human Health: A Research Agenda", *Environmental Health Perspectives*, 125/7, 075001, Retrieved January 2, 2023, <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5744722>. (31.07.2017).
- Gascon, M., Triguero-Mas, M., Martinez, D., Davdand, P., Rojas-Rueda, D., Plasencia, A. ve Nieuwenhuijsen, M. J. (2016). "Residential Green Spaces and Mortality: A Systematic Review", *Environment International*, 86, 60-67.
- Julien, H. (2008). "Content Analysis", *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods*, (Ed: L. M. Given), Volumes 1 & 2, Sage Publications Inc., California.
- Karaman, S., Aydemir, B. ve Kılıç, S. N. (2019). "Balıkesir Turizm Envanteri ve Strateji Çalışması, GMKA". Elde edilme tarihi: 10 Şubat 2023, <https://www.gmka.gov.tr/dokumanlar/yayinlar/Balikesir-Turizm-Envanteri-Strateji-Calismasi.pdf>.
- Karst, H. E. ve Nepal, S. K. (2022). "Social-Ecological Wellbeing of Communities Engaged in Ecotourism: Perspectives from Sakteng Wildlife Sanctuary, Bhutan", *Journal of Sustainable Tourism*, 30/6, 1177-1199.
- Katpar, S., Khan, R., Siddiqu, R., Hussain, M. ve Rehman, R. (2016). "Perceptions of Medical Students Regarding Dimensions of Environmental Wellness", *JPMA: Journal of Pakistan Medical Association*, 66/4, 373-377.
- Kaypak, Ş. (2010). "Ekolojik Turizmin Sürdürülebilirliği", *Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 2/2, 93-114.
- Little, J. (2015). "Nature, Wellbeing and the Transformational Self", *The Geographical Journal*, 181/2, 121- 128.
- Lück, M ve Aquino, R., S. (2021). "Domestic Nature-Based Tourism and Wellbeing: A Roadmap for the New Normal?", *Tourist Health, Safety and Wellbeing in the New Normal*, (Ed: J. Wilks et al.), Springer, Singapore. https://doi.org/10.1007/978-981-16-5415-2_11
- Mayer, F. S., Frantz, C. M., Bruehlman-Senecal, E. ve Dolliver, K. (2009). "Why is Nature Beneficial?: The Role of Connectedness to Nature", *Environment and Behavior*, 41/5, 607-643.

- Metin, O. ve Ünal, Ş. (2022). "İçerik Analizi Tekniği: İletişim Bilimlerinde ve Sosyolojide Doktora Tezlerinde Kullanımı", *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22/Özel Sayı 2, 273-294.
- Myers, J. E., Sweeney, T. J. ve Witmer, J. M. (2000). "The Wheel of Wellness Counseling for Wellness: A Holistic Model for Treatment Planning", *Journal of Counseling and Development*, 78/3, 251-266.
- Pan, X., Yang, Z., Han F., Lu, Y. ve Liu, Q. (2019). "Evaluating Potential Areas for Mountain Wellness Tourism: A Case Study of Ili, Xinjiang Province", *Sustainability*, 11/20, 56-68.
- Pfarr, C., Hughes, M., Dawkins, M. ve Gaunt, E. (2014). "Nature-Based Wellness Tourism: The Case of the Margaret River Region in Western Australia", *Wellness Tourism: A Destination Perspective*, (Ed: C. Voigt ve C. Pfarr), Routledge, London, UK. <http://www.routledge.com/books/details/9780415644679>
- Reese, R. F. ve Myers, J., E. (2012). "Ecowellness: The Missing Factor in Holistic Wellness Models", *Journal of Counseling and Development*, 90/4, 400-406.
- Reese, R. F., Hadeed, S., Craig, H., Beyer, A. ve Gosling, M. (2019). "Ecowellness: Integrating the Natural World into Wilderness Therapy Settings with Intentionality", *Journal of Adventure Education and Outdoor Learning*, 19/3, 202-215.
- Russell, K. C. (2005). "Two Years Later: A Qualitative Assessment of Youth Well-Being and the Role of Aftercare in Outdoor Behavioral Healthcare Treatment", *Child & Youth Care Forum*, 34/3, 209-239.
- Russell, K. ve Gillis, H. L. (2017). "The Adventure Therapy Experience Scale: The Psychometric Properties of a Scale to Measure the Unique Factors Moderating an Adventure Therapy Experience", *Journal of Experiential Education*, 40/2, 135-152.
- Rutko, E. A. ve Gillespie, J. (2013). "Where's the Wilderness in Wilderness Therapy?", *Journal of Experiential Education*, 36/3, 218-232.
- Smith, M. K. ve Puczko, L. (2016). *The Routledge Handbook of Health Tourism*, Routledge, Oxon.
- Tisdell, C. ve Wilson, C. (2012). *Nature-Based Tourism and Conservation: New Economic Insights and Case Studies*, Edward Elgar, Cheltenham, UK.
- Unruh, A. ve Hutchinson, S. (2011). "Embedded Spirituality: Gardening in Daily Life and Stressful Life Experiences", *Scandinavian Journal of Caring Sciences*, 25/3, 567-574.
- Xie, X., Guo, Q. ve Wu, Y. (2018). "Research on the Regional Characteristics of Small Wellness Tourism Town in China", *Econ*, 34, 150-154.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2000). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayınları, Ankara.

Beyan ve Açıklamalar (Disclosure Statements)

1. Bu çalışmanın yazarları, araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyduklarını kabul etmektedirler (The authors of this article confirm that their work complies with the principles of research and publication ethics).
2. Yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması beyan edilmemiştir (No potential conflict of interest was reported by the authors).
3. Bu çalışma, intihal tarama programı kullanılarak intihal taramasından geçirilmiştir (This article was screened for potential plagiarism using a plagiarism screening program).